

טיפוח פוריות

מבחן גוף הפרות על-ידי הבוקרים במשק

ואוביאקטיבי, כמו שיפוט של שופטים שהתמחו בכך, אבל מאידך, השוואת השיפוט בתוך כל משק מבטל במידה רבה את השפעת הגורם האנושי. קיים ייתרון מסוים בשיפוט הכללי, שנערך על כל בנות הפר שבמבחן בכל המשקים שבביקורת חלב.

המספר הגדול של בנות נבחנות ע"י הבוקרים נותן לכן תוצאות מספקות, בהשוואה לשיפוט המקצועי שנעשה על מספר בנות קטן יותר. ועדת הטיפוח הארצית החליטה לנסות שיטת מבחן הגוף ע"י הבוקרים בכל הארץ (במרחב ה"און" במקביל לשיפוט צוות השופטים, כדי לבחון את מהימנות השיטה), והבוקרים מתבקשים לעזור בביצוע המבחן ע"י רישום שיפוט התכונה נות הנבחנות בטופס הביקורת במקום המתאים.

ביצוע מבחן הגוף

מבחן הגוף נערך על ארבע תכונות יסוד: גודל הגוף, מבנה העטין, צורת הפטמות וטיב החליבה. הציון לטיב תכונה מסוימת יינתן על-ידי מספר נקודות בהתאם להערכת הטיב.

הניקוד תואם את הציונים הנהוגים בבתי-ספר: טוב מאד = 9, טוב = 8, כמעט-טוב = 7, מספיק = 6, מספיק בקושי = 5, בלתי מספיק = 4.

הניקוד איננו אבסולוטי כמובן, והוא הערכה לטיב היחסי של אותה תכונה לגבי הפר המסוים.

מבחן הפרים לגבי התכונות שהם מורשים לצאצאיהם נערך גם לתכונות מבנה הגוף, במיוחד אלו שיש להן ערך מעשי לגבי החליבה: ההיחל-בות, צורת הפטמות, מבנה העטין וגודל הגוף. במרחב האגודה להזרעה — „און" נערך שיפוט בנות הפרים השונים ע"י צוותות שופטים מאומנים.

במרחב „השרות" להזרעה מלאכותית קיים ניסיון להיעזר בשיפוט מבחן הגוף של הבנות ע"י בוקרי המשקים עצמם. למטרה זו מצורף סעיף מיוחד לטופס רישום 4 ביקורות חלב הראשונות של המבכירה, המיועד למבחן הגוף. השיפוט של תכונות הגוף נעשה ע"י ניקוד ל-4 תכונות. ציון 4 הוא בלתי מספיק לגבי אותה תכונה, וככל שהתכונה נראית טובה יותר — עולה מספר הנקודות עד — 9, שנחשבות כטוב מאוד. סיכום הנקודות נעשה במחשב תוך שיקלול השיפוט בכל משק. השיפוט של המבכירות במשק מסוים יחסי לשיפוט הכללי באותו משק.

הסיכום של מבחני הגוף של בנות הפרים ע"י הבוקרים הוכיח את עצמו, כמתאים לתוצאות שנתקבלו ממבחן מהימנות ומובהקות מבחינה סטטיסטית (התוצאות שנתקבלו מהימנות ולא מקריות), והן תואמות גם את התוצאות שנתקבלו בשיפוט ע"י צוותות שופטים מאומנים. מבחן הגוף ע"י הבוקרים במשקיהם אמנם איננו מקצועי

לגמרי לא סימטרי כרצון, לא כל כך צמוד לגוף ומפורץ — יצוין בינוני או כמעט טוב ויירשם במשבצת מתחת למס' 42 — 7. הפטמות גדולות ואינן בנויות יפה, אבל ניתן להרכיב עליהן את המכונה, תקבלנה ציון מספיק, ובמשבצת מתחת למס' 43 יירשם הציון 6. החליבה קשה, הפרה נחלבת יותר זמן מהממוצע ומעכבת את החליבה כולה; קשה להוציא את הצליפים הראשונים ביד, תקבל רק ציון 5 (מספיק בקושי) או 4 (בלתי מספיק).

סיכום

ועדת הטיפוח הארצית החליטה לנסות ולבצע מבחן הגוף של בנות פרים נבחנים ע"י שיפוט עצמי של תכונות הגוף ע"י הרפתנים במשקיהם. השיפוט יצוין במספר נקודות או דירוג מ-4 — בלתי מספיק עד 9 — טוב מאוד.

רישום השיפוט יטריד אמנם נוספות את הבו"ק, אבל — נראה לנו — ההשקעה כדאית ורצויה, הן לבוקר עצמו (השיפוט נותן לו תמונה מהימנה על הפרות הנמצאות ברפת) והן לקידום מבחן הפרים הכללי. לכן נבקש וגם מקוים שהבוקרים יבצעו את השיפוט בשיקול דעת ואחריות, וימלאו את פרטי מבחן הגוף במשבצות המתאימות. בכרטיס המבכירה ובעזרת השיפוט שיירשם בו נרחיב את הידע על כושר התורשה של הפרים הנבחנים שלנו ונתקדם עוד צעד בטיפוח הבקר שלנו.

ראובן בר ענן, בנימין לב

האגף לבעלי חיים, שה"מ

כל תכונה היא מורשת אבות, האם והאב. הסיכום של טיב תכונה מסוימת מבנות רבות של אב אחד מראה על הכיוון שהפר משפיע, אם בכלל, על התכונות שנבחנו.

ביצוע הרישום

בתחתית השובל „טופס לרישום פרטי 4 ביקור" רות ראשונות של מבכירה" מופיע סעיף „מבחן גוף" ורשום — גא לא למלא. הטופס הוכן בזמנו לבחינת רק חלק מבנות הפרים ע"י שופטים מאומנים. כעת ה„לא" מיותר ואפשר למחקר ולקרוא — גא למלא. בטופסים החדשים שיודפסו יתוקן הדבר ויוסבר.

מבחן גוף

גא למלא —

4	3	2	1
44	43	42	41
טיב	צורת	מבנה	למלא בכל משבצת גודל
את ניקוד המבחן :	הפטמות	עטין	גוף

במשבצות — מתחת מס' 41 מלא מבחן גודל הגוף; מס' 42 מבנה עטין; מס' 43 — צורת הפטמות ומתחת מס' 44 — טיב החליבה. לדוגמה — מבכירה שההתרשמות מגודל הגוף יחסית לגילה, שהוא גדול מאוד בהשוואה לגודל של מבכירות אחרות, יהיה ציונה מבחינת גודל הגוף — טוב מאוד, והוא יירשם במשבצת מתחת למס' 41 — 9.

מבנה העטין — לא יפה, אבל גם אינו פסול

(המשך מעמ' 1)

ב. מימון להשקעות — ההשקעות הנדרשות ברפת כדי ליצור את כמויות החלב, שתהיינה דרוש שות בשנים הקרובות, מסתכמות בסכומים עצומים. השקעות אלה נדרשות כדי להגדיל, פיזית את גודל העדרים (מבנים, אינונטר חי, הון חוזר וכו') והן כדי ליצור תנאי עבודה נוחים יותר בענף הקושר את בעליו 365 ימים בשנה.

מימון אינו כמעט בנמצא כיום, ובלעדיו לא יושקעו הסכומים הנדרשים אילו גם היינו מקבלים

את המחיר, שנקבע כאמור בחישובי משרד החק"לאות (55.6 אגורות), עדיין אין בו כדי להוות תמריץ למימון ההשקעות הכבדות הנדרשות, ברבית בנק אית המקובלת כיום 17%—18%. ללא ספק ישנם עוד דברים נוספים אשר יכולים לתרום להעלאת הכדאיות: הדרכה ראויה, מחקר רב ותכליתי בש"טחים הנוגעים בענף (מבנים, ציוד, הזנה, ווטרינריה ועוד) יועילו גם הם לשיפור, אך ללא שני התנאים הבסיסיים של מחיר עידוד ומימון מתאים לא יועילו אלה ולא יוסיפו.

אורי יטבת